

Op de Hoogte

Jaargang 30 nr.1, maart 2024

Op de Hoogte

IVN Walcheren - Jaargang 30 nr.1 maart 2024

Redactioneel

Rare jongens, die reigers. Ik heb het al eerder gehad over deze rakkers, maar ik ben toch weer twee bijzondere exemplaren tegengekomen.

De eerste zag ik eerst aan voor een aalscholver in m'n ooghoek. Want waar zat Roel de Reiger? Bovenop een lantaarnpaal. Hij keek naar beneden zoals een zure oude man kan kijken uit zijn raam naar luidruchtige kinderen op straat. Alsof hij op die manier ooit op tijd zal zijn om die vlugge jopies in hun kraag te vatten. Er moet wel iets mis zijn geweest in het knarretje van hem. Misschien dacht hij wel daadwerkelijk dat hij een aalscholver was, maar dan moet ik Roel toch echt teleurstellen. Hij was alles behalve een stoere nozem van het water.

Een reiger die wel zijn mannetje zou staan was Rambo. Ik kwam hem tegen bij het tankstation in de buurt van de HZ. Plots begreep ik waarom sommige dieren geen gevecht nodig hebben om hun territorium te claimen. Met zijn kop fier overeind en zijn lange kuif bijna rechtop in de wind voor een ogenblik was het meteen duidelijk dat het zijn poeltje was en dat ik daar niets te zoeken had. Ookal zat ik in een auto en was ik enkel passant. Voor de zekerheid rij ik tegenwoordig met helm op in de auto.

De natuur is weer lekker op gang aan het komen. Het leukste tot nu toe vind ik het koninklijk bezoek in de tuin van hommels en wespen. Van die heerlijk grote, zoemende dames. Ben benieuwd of ik hun volk ook mag begroeten in de zomer. Genoeg om naar uit te kijken!

Er gaat immers weer vanalles gebeuren in de natuur en onze gidsen nemen jullie ook dit jaar weer graag mee om al het moois te ontdekken. Je kunt alvast een voorproefje lezen in het stukje van Theo over het Veerse Bos. Sommigen van jullie hadden in januari al het geluk om van het moois te genieten in Oranjezon. Lees er maar eens over verderop in dit nummer.

Namens de redactie,
Arjen Faasse

Bij de voorpagina

Het blijft een mooi gezicht hoe de oerkrachten van het water en het land met elkaar spelen. Kleine eilandjes vormen steden voor allerlei kleine organismen. De vogels weten het op hun beurt ook weer te vinden te zien aan de sporen. De mooie foto is gemaakt door Ina Slot bij Ritthem.

Aan deze uitgave werkten mee:

Angelique de Cock	Arjen Hartog	Carlien Klootwijk-van Dis
Christien Labruijère	Heleen Lokker	Heleen Mols
Ina Slot	Irene Maréchal	Jaap van Klinken
Johan Antheunisse	Theo Hendriks	Onze bezorgers

Colofon

Op de Hoogte is een uitgave van IVN Walcheren* voor leden en relaties. Oplage ca.190 exemplaren. Op verzoek ook op papier.

Redactie en distributie: Angelique de Cock en Arjen Faasse, e-mail: opdehoogte-walcheren@ivn.nl.

Geen Op de Hoogte ontvangen? Mail dan even naar opdehoogte-walcheren@ivn.nl. Het volgende nummer komt eind mei 2024 uit; kopij aanleveren vóór 11 mei 2024.

~~~  
\*IVN Walcheren is een afdeling van IVN (Instituut voor natuur-educatie en duurzaamheid), actief in voorlichting en educatie op natuur- en milieugebied en heeft (huisgenoot-)leden; contributie € 25 resp. € 12 per jaar. Voor hen zijn activiteiten gratis of tegen gereduceerd tarief.

Ledenadministratie: Theo Hendriks, penningmeester; zie voor adresgegevens "Bestuur & Werkgroepen". Contributiebetaling vindt plaats via incasso of betaling a.d. hand van een factuur op bankrekening NL02ABNA0213302942 van IVN.

~~~  
*Website www.ivn.nl/walcheren; IG: IVN_Walcheren; Facebook: <https://www.facebook.com/ivn.walcheren/>

~~~
Druk: Editoo Arnhem

Bestuur en werkgroepen

Dagelijks Bestuur:

Voorzitter: Carlien Nijdam

Secretaris: Carlien Nijdam,

e-mail: secretariaat@ivnwalcheren.nl.

Penningmeester: Theo Hendriks,

e-mail: penningmeester@ivnwalcheren.nl

Algemeen bestuur:

(naast het Dagelijks Bestuur)

Marjan Rouw, e-mail: cursussen@ivnwalcheren.nl

Ina Slot, e-mail: activiteiten@ivnwalcheren.nl

Heleen Mols, e-mail: activiteiten@ivnwalcheren.nl

Arjen Faasse, e-mail: communicatie@ivnwalcheren.nl;

06-18408163

Werkgroepen:

Natuurpaden: coörd. Johan Antheunisse; tel. 0118 628814;
e-mail: milijobo@zeelandnet.nl.

Excursies: alg. coörd.: Heleen Mols;

e-mail: activiteiten@ivnwalcheren.nl.

Cursussen: Marjan Rouw, e-mail: cursussen@ivnwalcheren.nl

Duurzaamheid: Jack Molkenboer;

e-mail: JackMolkenboer@hotmail.com.

Communicatie:

- - **Kwartaalblad voor leden en relaties Op de Hoogte:**

e-mail: opdehoogte-walcheren@ivn.nl

Angelique de Cock en Arjen Faasse.

- - **Website:** Joop Weijland, e-mail:

webmaster.walcheren@ivn.nl.

- - **Facebook:** Angie van Goethem; @IVN_Walcheren;

e-mail: communicatie@ivnwalcheren.nl.

- - **Instagram:** Marja Horrevoets; @IVN_Walcheren;

e-mail: communicatie@ivnwalcheren.nl.

- - **Public relations:** Vacant

e-mail: communicatie@ivnwalcheren.nl.

Redacteur gezocht voor ons blad

Vijf jaar geleden ben ik, Arjen Faasse, begonnen met het redacteurschap in de leerschool bij Henk Sijsenaar. Een tijdje later kwam Angelique als versterking, met wie ik alweer vele nummers heb mogen opmaken. Maar de tijd is gekomen om het stokje overdragen aan iemand anders. De taken omhelzen teveel om Angelique het alleen te laten doen. Dat gaat het niet worden. Daarom zoeken we iemand die het leuk vindt om de praktische info, de ontdekkingen en mooie foto's samen te voegen tot een mooi geheel om te delen met onze leden.

Maar wat houdt dat dan nou in?

Je beheert samen het e-mailadres opdehoogte-walcheren@ivn.nl. Daar komt alle kopij binnen. Samen met Angelique zet je de stukjes en foto's in het programma van onze drukker Editoo. Dit is via een website. Vervolgens werk je wat teksten bij zoals de inhoudsopgave en ga je aan de slag met het voorwoord en eenmaal geschreven is het blad in concept klaar. Een laatste controle of de laatste wijzigingen mee zijn genomen en dan kun je hem versturen naar de drukker.

Het blad komt in principe vier keer per jaar uit. Als het blad net uit is, dan heb je er twee maanden geen werk aan, daarna is het weer tijd om kopij te vragen en eventuele vragen te beantwoorden. Gemiddeld genomen ben je per nummer ongeveer 5 dagdelen bezig in totaal. Dat is van de mail bijhouden tot aan het verzenden.

Vertrouwenscontactpersoon bij IVN

Voorheen was Len altijd onze vertrouwenspersoon. Op de achtergrond waren ze op landelijk niveau al bezig met het bijwerken van het beleid over hoe we als IVN met elkaar willen omgaan. Zowel intern als met deelnemers van onze activiteiten. We denken na over te maken afspraken rond de omgang met elkaar en zeker met kwetsbare personen zoals kinderen, jeugdigen, ouderen en/of gehandicapten.

Uiteindelijk is naast het "In Veilige handen"-beleid ook een landelijke vertrouwenscommissie opgezet bestaande uit: Marij Urlings, Annemarie Prins Cilon en Leon Smet. Zij zijn hiervoor opgeleid en gecertificeerd vertrouwenspersoon.

Heb je te maken gehad met ongewenst gedrag tijdens onze activiteiten? Dan kun je contact opnemen met de landelijke vertrouwenscommissie via vertrouwenscommissie@ivn.nl. Zij zullen de melding afhandelen.

Als je liever eerst contact hebt met iemand van de afdeling dan kun je terecht bij Arjen Faasse. Hij is de vertrouwenscontactpersoon voor onze afdeling. Dan kun je laagdrempelig contact opnemen met Arjen via vertrouwenspersoon@ivnwalcheren.nl of 06-18408163.

Activiteitenoverzicht

Rondleiding Rammekenshoek

Wat een verrassend hoekje van Walcheren! Vlakbij het dorp Ritthem ligt het gebied Rammekenshoek. We zien daar schorren en slikken, waar bij laag water naar eten gescharreld wordt door allerlei vogels. We lopen om het Fort Rammekens heen en horen daar over de geschiedenis van deze eeuwenoude vesting en natuurlijk is daar de Westerschelde met zijn belangrijke functie voor de oude handelssteden en ook nu nog is het een zeer druk bevaren handelsroute waarbij de schepen verbazend dicht langs onze oever varen.

Het strandje en de kreek geven aanleiding om te vertellen over de jongste geschiedenis van Walcheren en ook wie belangstelling heeft voor planten kan aan zijn trekken komen. Kortom, voor elk wat wils op één vierkante kilometer.

In de zomer zullen er weer diverse rondleidingen plaatsvinden. De precieze data volgen later dus hou de nieuwsbrief en/of volgende Op de Hoogte in de gaten.

Aan de noordkant is het bij de buitenplaats behorende Oranjobos, met prachtige, zeer oude bomen en de markante Prinsenvijver: een restant van een oude kreek die naar het noorden in de zee uitstroomde. Samen bezitten ze een unieke natuur en vertegenwoordigen ze een bijzondere cultuur- en historische waarde voor en van Walcheren.

IVN Walcheren mag ook in 2024 weer een aantal excursies verzorgen op deze bijzondere plaats.

Datum	Tijdstip
Dinsdag 28 mei	14.00 uur
Zaterdag 1 juni	14.00 uur
Woensdag 9 oktober	14.00 uur
Zaterdag 12 oktober	14.00 uur

Wilt u ook eens mee met deze excursie o.l.v. een gids, dan kunt u zich aanmelden voor één van de volgende data:

Het vertrekpunt voor de excursie is: het eerste hek van Overduin aan de rechterkant van de Koningin Emmaweg (gezien vanaf Vrouwenpolder in de richting van Oostkapelle).

De wandeling zal ongeveer 1,5 uur duren.

Overduin Oostkapelle

Park in landschapsstijl

Excursies 2024 “Natuur en een vleugje Oranjecultuur”

De buitenplaats Overduin, aan de Koningin Emmaweg in Oostkapelle is één van de weinige Walcherse buitenplaatsen die nog zeer goed bewaard is gebleven. Aan de zuidkant van de weg bevinden zich de in oude luister herstelde gebouwen van deze buitenplaats en het in landschapsstijl aangelegde historische park.

Let op: Met de auto parkeren is bij het vertrekpunt niet mogelijk. U kunt op de fiets komen of de auto parkeren op de parkeerplaats bij Oranjezon (betaald parkeren) en dan is het ± 10 minuten lopen langs de Koningin Emmaweg richting Oostkapelle.

Kosten: Volwassenen 3 euro; kinderen tot 12 jaar 1,50; leden van IVN en kinderen tot 6 jaar gratis. Graag ter plekke (gepast) contant betalen aan de gids.

Vooraf **verplicht** aanmelden bij: activiteiten@ivnwalcheren.nl. (Het aantal deelnemers is beperkt)

Rondleiding buitenplaats Moesbosch

Op zondag 21 april organiseert IVN Walcheren een bijzondere rondleiding over de historische buitenplaats Moesbosch in Koudekerke. Het bij de buitenplaats behorende bos kleurt in deze tijd van het jaar helemaal wit door het beschermde plantje Daslook dat hier rijkelijk groeit en bloeit.

Deze buitenplaats staat voor het eerst op de kaart in 1750, maar het daar tegenover gelegen Der Boede bestond al in de 14e eeuw, in de vorm van een zogenaamde ridderhofstede.

De villa van Moesbosch werd sinds de 18e eeuw bewoond door de familie Van Doorn. Bij het landgoed horen ook een grafkelder en een koetshuis, beiden staan op de monumentenlijst. Het bos is een uniek gebied, dat gedeeltelijk in privébezit is en normaal gesproken gesloten is voor het publiek.

Wilt u eens wat meer weten over deze buitenplaats en alles wat er rondom groeit en bloeit, dan kunt u mee met deze rondleiding op zondag 21 april om 10.30 uur.

Datum	Tijdstip
Zondag 21 april	10.30 uur

Vertrekpunt: ingang /oprit huis Moesbosch, Vlis-singestraat 28 in Koudekerke.
De excursie zal ongeveer 1,5 uur duren.

Kosten: Volwassenen 3 euro; kinderen tot 12 jaar 1,50; leden van IVN en kinderen tot 6 jaar gratis. Graag ter plekke (gepast) contant betalen aan de gids.

Winterakoniet

Wandelingen 2024 in het Veerse Bos

Natuur-wandelexcursie:

Het afwisselende natuurgebied van het Veerse Bos is ontstaan na de inundatie van Walcheren in 1944-45. Het is aangelegd als illusiebos en de excursies gaan langs de kreken met prachtig uitzicht over het water, het polderland van Walcheren, de drijvende brug en langs de Hoge stoel. Tijdens de excursie vertelt de gids over de planten, de dieren en ook over de geschiedenis.

Natuur-foto-wandeltocht:

Beleef de natuur van het Veerse Bos nog intenser door met de natuur-foto-wandeling mee te gaan. Tijdens deze excursie door het Veerse Bos ga je op stap met een IVN--natuurgids en tevens natuurfotograaf, die u vertelt over al hetgeen dat er leeft, en tevens uitleg geeft over hoe u dat mooi kunt fotograferen. Met zijn tips komt u met mooie plaatjes thuis.

Drijvende brug Veerse kreek

Datum	Tijdstip	Thema

Woensdag 24 april 19.00 uur Natuur-foto-wandeltocht

Woensdag 10 juli 19.00 uur Natuur-wandelexcursie

Woensdag 17 juli 19.00 uur Natuur-foto-wandeltocht

Woensdag 24 juli 19.00 uur Natuur-foto-wandeltocht

Woensdag 31 juli 19.00 uur Natuur-wandelexcursie

Woensdag 7 augustus 19.00 uur Natuur-wandelexcursie

Woensdag 14 augustus 19.00 uur Natuur-wandelexcursie

Alle excursies vertrekken om 19.00 uur vanaf het sanitair-gebouw van de natuurcamping ‘Het Veerse Gat’ in Veere, Landschuurweg 5b, 4351 RR Veere.

Kosten: Volwassenen 3 euro; kinderen tot 12 jaar 1,50; leden van IVN en kinderen tot 6 jaar gratis. Graag ter plekke (gepast) contant betalen aan de gids.

Kijk altijd voor de laatste informatie op de website: www.ivnwalcheren.nl.

Excursies 2024 Nollebos/ Westduin

Bijna een eeuw geleden, begon op initiatief van toenmalig burgemeester van Woelderden, de aanleg van het Nollebos, dat bedoeld was als sociaal park voor de bewoners van Vlissingen en omgeving.

Sindsdien hebben de geschiedenis en de natuur het park gevormd tot een veelzijdig en waardevol gebied met een rijke flora en fauna.

In alle jaargetijden valt er wel iets te zien en beleven in dit parkachtige bos waar tijdens de wandeling extra aandacht voor zal zijn: de sneeuwkllokjes, stinzenplanten of de vogels in het voorjaar, de specifieke zomer- of nazomerbloei of de herfst met de gekleurde bomen en de padenstoelen. Vergeet u vooral uw verrekijker niet als u deelneemt aan de excursie Vogels in het Nollebos.

Bent u ook benieuwd naar wat er allemaal te zien is in dit gebied, gaat u dan eens mee met een excursie o.l.v. een IVN-natuurgids op één van de volgende data:

Datum	Tijdstip	Thema
Zondag 25 februari	10.30 uur	Sneeuwkllokjeswandeling
Zondag 7 april	10.30 uur	Stinzenwandeling
Zondag 12 mei	10.30 uur	Vogels in het Nollebos
Zondag 30 juni	10.30 uur	Zomer in de lucht
Zondag 1 september	10.30 uur	Herfst komt eraan
Zondag 6 oktober	10.30 uur	Herfstwandeling

Het vertrekpunt voor de excursie is: vanaf de parkeerplaats Zwanenburg (bij de sauna) aan de Zwanenburgseweg, 4384 JA Vlissingen.

De wandeling zal ongeveer 1,5 duren.

Kosten: Volwassenen 3 euro; kinderen tot 12 jaar 1,50; leden van IVN en kinderen tot 6 jaar gratis. Graag ter plekke (gepast) contant betalen aan de gids.

Kijk altijd voor de laatste informatie op de website.

Excursies 2024 Ter Hooge

Landgoed Ter Hooge is een gevarieerd gebied dat rond het begin van de 19e eeuw in de Engelse landschapsstijl is aangelegd. Het huidige kasteel dateert van 1755 en is gebouwd op de fundamenten van een kasteel dat daar al in de 15de eeuw is gebouwd. Het park wordt regelmatig uitgebreid met nieuwe aanplant, zoals diverse bomen en Zeeuwse hagen. Onlangs is ook de oever van de grote vijver natuurvriendelijk gemaakt.

Bruggetje bij Ter Hooge

Er valt in ieder seizoen wel iets te zien en beleven waar tijdens de wandeling extra aandacht voor zal zijn zoals: de stinzenplanten in het voorjaar, de bloei in de zomer, paddenstoelen in de herfst en de knoppen aan de bomen in de winter.

De twee excursies met het thema Vroeg uit de veren zijn echt gericht op de vogels die op het landgoed leven en/of broeden. Vergeet u voor deze excursies vooral uw verrekijker niet!

Ook in 2024 mag IVN-Walcheren weer verschillende excursies op dit landgoed organiseren:

Datum	Tijdstip	Thema
Zaterdag 23 maart	10.00 uur	Voorjaarswandeling met stinzenplanten
Zaterdag 20 april	6.00 uur	Vroeg uit de veren
Zaterdag 11 mei	6.00 uur	Vroeg uit de veren
Zaterdag 24 augustus	10.00 uur	Zomer in Ter Hooge
Zaterdag 19 oktober	10.00 uur	Herfstwandeling met paddenstoelen
Zaterdag 28 december	14.00 uur	Verrassende winterwandeling

Het vertrek is vanaf de parkeerplaats aan de Breeweg tegenover kaasboerderij “Pitteperk”. Het gebied kan in bepaalde periodes van het jaar op sommige plaatsen drassig zijn. Stevige schoenen of laarzen zijn dan aan te raden.

Deelnemen kost volwassenen € 3,00; kinderen tot 12 jaar € 1,50. Voor kinderen tot 6 jaar en voor leden van IVN Walcheren is deelname gratis. Graag ter plekke (gepast) contant betalen aan de gids. Vooraf verplicht aanmelden bij activiteiten@ivnwalcheren.nl (er geldt een maximum aantal deelnemers).

Kijk altijd voor de laatste info op de website.

Fluitenkruid langs bospaadje

Rondleidingen op de begraafplaats van Middelburg

Johan Antheunis

In 2024 organiseert IVN Walcheren samen met de gemeente Middelburg weer 2 rondleidingen op de begraafplaats van Middelburg. De wandelingen starten op de eerste parkeerplaats van de oprijlaan bij de begraafplaats aan de Westelijke Oude Havendijk en vinden plaats op de onderstaande dagen: Dinsdag 4 juni om 14.00 uur en woensdag 18 september om 14.00 uur.

Deelname is gratis, maar aanmelden voor deze rondleidingen is verplicht! U kunt zich aanmelden op: activiteiten@ivnwalcheren.nl.

De stadsbegraafplaats van Middelburg, zoals deze vroeger heette, is rond 1830 aangelegd nadat de traditie van het in de kerk begraven in de 19e eeuw verbroken werd.

In vroegere tijden werden de rijken in de kerk begraven en de minderbedeelden daarbuiten. Ook werd er in Middelburg wel op de Bolwerken begraven, waarvan nu alleen de Joodse begraafplaats nog zichtbaar is. De nieuwe regels bepaalden dat begraafplaatsen ver weg van de bebouwing – liefst buiten de stad – aangelegd moesten worden. Dat had eerst wel wat 'voeten in de aarde', omdat de rijken hun status en de kerken hun inkomsten zagen verdwijnen. Pas toen de nieuwe regels een wettelijke basis kregen met het definitieve besluit van Koning Willem I in 1829 is men in Middelburg begonnen met de aanleg van een algemene begraafplaats in het voormalige Havenkanaal tussen de Westelijke- en Oostelijke Havendijk. In die tijd werd er ook aandacht aan het aanplanten van bomen en struiken geschonken en de begraafplaats is in de loop der jaren verschillende keren opnieuw ingericht en aangeplant. Al in 1882 zijn er Iepen, Schietpopulieren en Lariksen geplant en bloemperken aangelegd. Rechte paden werden veranderd in de toen gangbare landschapsstijl en in 1925 vond er een herinrichting plaats.

Na de aantasting van de bestaande beplanting door het zoute water als gevolg van de inundatie in 1944, heeft landschapsarchitect Chris Broerse een nieuw inrichtingsplan voor de begraafplaats alsook voor de Bolwerken gemaakt. Broerse was hoofd van de plantsoenendienst in Amstelveen en heeft meegewerkt aan de aanleg van verschillende heemtuinen. Geboren in Serooskerke was hij bekend met de omgeving hier op Walcheren en hij creëerde de Kastanjelaan, evenals de grote taxushagen waardoor groene kamers ontstonden.

Op het oudste gedeelte van de begraafplaats is nog veel te zien over het begraven in vroegere tijden, zoals de grafkelders. Deze grafkelders, geschonken door het gemeentebestuur, waren een nabootsing van het begraven in de

kerk. Verder zijn er, afhankelijk van hoe vermogend iemand was, de eigen graven met soms fraaie grafzerken of tombes te zien, het in klasse begraven en tot slot het achterafgedeelte voor de armen. Ook is hier een gedeelte met oorlogsgraven.

In de laatste decennia is het groen op het oudste gedeelte flink toegenomen; er staan vele boomsoorten en struiken. Wilde planten gedijen goed; zo komen er verschillende orchideeën voor en wilde viooltjes, evenals de voorjaarsprimula's.

Tijdens de wandelingen komen al deze onderwerpen uitgebreid aan de orde en worden de natuur, historie en cultuur met elkaar verbonden.

Geheimen van het Getij

Ook dit jaar zijn er weer excursies i.s.m. het Polderhuis in Westkapelle.

Alle excursies hebben als thema: Geheimen van het Getij en soms zijn de excursies gecombineerd met een ander evenement, zoals N8vdN8 op 26 oktober of is er een speciale activiteit voor kinderen rondom de 'Beach Clean-up' op woensdag 7 augustus.

Tussen eb en vloed tilt de zee een tipje van de sluier van het onderwaterleven op. Iedere dag weer spoelen er andere vondsten uit de zee aan op het strand. Bij laagwater zijn bij paalhoofden en aan dijken dieren en planten te ontdekken die leven in de dynamische zone tussen land en zee. Tijdens de wandeling langs de waterlijn zal de gids toelichting geven over de bijzondere natuur op het scheivlak tussen land en de zee met zijn specifieke flora en fauna.

Excursieduur ca. 1,5 uur.
Tip: Doe stevige schoenen aan en neem een verrekijker mee als u die heeft.

Voor deze excursie is aanmelden verplicht en dat kan bij het Polderhuis: info@polderhuis.westkapelle.nl.

Datum	Tijd	Excursie
Zaterdag 11 mei	10.00 uur	Geheimen van het getij
Zaterdag 22 juni	19.30 uur	Geheimen van het getij
Zaterdag 20 juli	19.30 uur	Geheimen van het getij
Woensdag 7 augustus	10.00 uur	Kinderactiviteit rondom de 'Beach Clean-up'
Zaterdag 31 augustus	19.00 uur	Geheimen van het getij
Zaterdag 21 september	10.00 uur	Geheimen van het getij
Zaterdag 26 oktober	20.00 uur	Geheimen van het getij i. v.m. N8vdN8

Excursie "De kademuren van Middelburg"

IVN Walcheren organiseert een excursie over de kademu-
ren van Middelburg op woensdag 26 juni.

Op de kademuren, zowel bovenop maar vooral aan de wa-
terkanten, komen tientallen planten voor. Ze groeien daar
soms onder erbarmelijke omstandigheden én zien toch
kans te overleven.

De voegen van de oude muren bestaan uit kalkspecie wat
een goede voedingsbodem voor varens is, maar ook ande-
re planten profiteren hiervan. Waar de muren slijtage
vertonen of gescheurd zijn, komt dan ook volop de Steen-
breekvaren voor; naast allerlei andere soorten die zijn
waar te nemen. Zoals vele grassoorten bovenop de muren,
maar ook de Klaproos kun je er vinden en zelfs struiken
zijn geen uitzondering.

Eind 2023 is een begin gemaakt met de renovatie van de
muren waarbij getracht zal worden de begroeiing zoveel
mogelijk in stand te houden. Over dit alles kun je horen
en zien tijdens de rondleiding op

woensdagavond 26 juni om 19.00 uur.

Vertrekpunt: De rondleiding begint om 19.00 uur voor de
Zeeuwse bibliotheek Kousteensedijk 7 in Middelburg

Kosten: Volwassenen 3 euro; kinderen tot 12 jaar 1,50
euro; leden van IVN en kinderen tot 6 jaar gratis. Graag
ter plekke (gepast) contant betalen aan de gids.

Kijkt u voor de laatste informatie en andere activiteiten op
de website: www.ivnwalcheren.nl.

Activiteit van Theetuin 't Lok- kertje, doe je mee?

Heleen Lokker

Wandeling rondom Nieuw en Sint Joosland met Johan
Antheunisse

Vanwege het succes afgelopen jaren organiseren wij op
woensdagavond 19 juni a.s. een wandeltocht. IVN-na-
tuurgids Johan Antheunisse gaat ons wegwijs maken door
ons mee te nemen op een leuke wandeltocht in de omge-
ving van het dorp die langs oude zeearmen en bijzondere
inpolderingen gaat.

De natuur, maar ook hoe, en waar de bewoners van leef-
den komt aan bod. Zoals het werk in de landbouw- / bie-
tenhaven; de teelt van meekrap en nog eerder in de tijd;
het winnen van zout en de Zaagmolens. Hij vertelt anek-
dotes en praat ons bij over de prachtige woonomgeving.
De wandelroute zal ongeveer anderhalf uur duren en is zo
een 3 km lang. Aan het eind van de tocht sluiten we af in
de theetuin aan de Zaagmolendijk 14 met koffie of thee en
een heerlijke lekkernij. Even nagenieten.

Het oude haventje bij Nieuw- en St. Joosland

Waar starten wij:

Verzamelen bij het parkeerterrein van de Rode Leeuw aan het begin van het dorp Nieuw en Sint Joosland. De wandeling start om **19.00 uur**.

Na het drankje en samenzijn in de theetuin kunt u op eigen gelegenheid terug naar het startpunt.

Uw bijdrage:

De kosten om deel te nemen aan de wandeling, inclusief drankje en een lekkernij is € 10,00. Bent u IVN-lid, dan betaalt u € 7,00.

Doet u mee?

Geef u tijdig op. U kunt dit doen via het e-mailadres:

theetuinlokkertje@zeelandnet.nl of bel 06-36320167.

De wandeling gaat door bij 10 deelnemers. Tot ziens, tot 19 juni?

Excursies 2024 in Park Toorenvliedt

Het kasteeltje in park Toorenvliedt dateert uit 1726. Al wandelend door het park, dat eind 18e eeuw is aangelegd in de Engelse landschapsstijl, verwonderen we ons over de vele natuur- en cultuurwaarden van de buitenplaats.

Wat is er in die 300 jaar gebeurd? U kunt het zelf beleven samen met een natuurgids van IVN Walcheren die u veel kan vertellen over de natuur, de historie en de ontwikkelingen in het park.

Als de omstandigheden rondom de vogelgriep het mogelijk maken, bezoeken we tijdens de wandeling ook de Vogel- en Zoogdieropvang De Mikke. De opvang ligt daar, waar ooit het openluchttheater van Middelburg was.

Elke excursie wordt er een ander thema uitgelicht, waar tijdens de wandeling extra aandacht voor zal zijn zoals de voorjaarsbloei, de vogels en andere dieren in het park, de herfstkleuren en de sporen uit de WOII die er nog te vinden zijn.

De excursies Vroeg uit de veren en Op zoek naar dieren en diersporen zijn echt gericht op de vogels en andere dieren. Vergeet u voor deze excursies vooral uw verrekijker niet!

IVN Walcheren organiseert in 2024 excursies op de volgende data:

Datum	Tijdstip	Thema
Zaterdag 13 april	14.00 uur	Lente
Zaterdag 4 mei	6.00 uur	Vroeg uit de veren
Zaterdag 18 mei	14.00 uur	In mei ...
Zondag 23 juni	14.00 uur	Op zoek naar dieren en diersporen
Zaterdag 27 juli	14.00 uur	Zomers genieten!
Zondag 13 oktober	14.00 uur	Waarom verkleurt een blad?
Zaterdag 2 november	14.00 uur	Walcheren bevrijd

Het vertrekpunt voor de excursie is: vanaf de ingang van het park aan de Koudekerkseweg bij het landingsmonument (Buffalo-voertuig).

Kosten: Volwassenen 3 euro; kinderen tot 12 jaar 1,50; leden van IVN en kinderen tot 6 jaar gratis. Graag ter plekke (gepast) contant betalen aan de gids.

Kijk altijd voor de laatste informatie op de website.

Artikelen en ander Nieuws

Fotowerkgroep

Arjen Hartog

Het nieuwe jaar is weer begonnen en daarmee ook weer de cyclus van de fotowerkgroep. Een cyclus bestaat uit drie bijeenkomsten: eerst twee zaterdagochtenden verspreidt over twee maanden. We gaan met een groep natuurfotografen op pad naar een natuurgebied om daar gezamenlijk mooie plaatjes te schieten en gezellig met elkaar foto-nieuwtjes uit te wisselen. Op die manier leren we van elkaar, want er is altijd wel iemand die het weet. De derde maand hebben we een bijeenkomst op woensdagavond en dan bespreken we de foto's die we de twee zaterdagochtenden van de vorige maanden hebben gemaakt. Het leuke hiervan is dat we allemaal op dezelfde plek en op hetzelfde tijdstip daar waren, maar toch heeft iedereen andere foto's. Dit zorgt er dan weer voor dat iedereen nieuwe ideeën opdoet voor een volgende keer.

Zeepeduinen Januari 2024

Zaterdag 27 januari zijn we naar de Zeepeduinen bij Haamstede geweest. We verzamelden om 9:00 uur op het parkeerterrein aldaar en dat betekende voor iedereen op tijd uit bed, want er moest flink ijs van de autoruiten gekrabbt worden. Iedereen was mooi op tijd aanwezig en zo zijn we op pad gegaan. Binnen vijf minuten kwamen we al oog in oog te staan met het eerste wildlife, de schotse hooglander. Deze beesten trokken zich niet veel van ons aan en graasden rustig verder terwijl wij portretfoto's (met de telelens) konden maken. Maar als zo'n kolos zich dan ging verplaatsen stapten de fotografen toch wel met ontzag opzij.

Op het einde kwamen we ook nog een tweetal pony's tegen. En toen we eigenlijk al op de terugweg waren werd er ook nog een grote bonte specht gespot en gefotografeerd. Ik ben benieuwd of we deze vogel tijdens de fotobespreking nog te zien krijgen. Verder zijn er veel landschapsopnamen gemaakt van de vele vennetjes die het, nu waterrijke, gebied bezit. Hier kan iedere fotograaf zijn hart ophalen. Iets voor 12:00 uur waren we terug op het parkeerterrein.

Op zaterdag 24 februari gaan we als fotowerkgroep weer op pad en wel naar Neeltje Jans. In maart, woensdag 20, gaan we dan de foto's van deze twee zaterdagen bespreken. Als je zin hebt om een keer mee te gaan ben je natuurlijk van harte welkom. En als je denkt, ik kan niet zo goed fotograferen, dat geeft helemaal niks want je gaat mee om van elkaar te leren. Ook wordt er tussen de voorjaars- en meivakantie een basiscursus natuurfotografie door IVN Walcheren georganiseerd. Hiervoor zijn nog enkele plaatsen beschikbaar.

Heb je vragen over de fotowerkgroep of de basiscursus natuurfotografie, dan kan je altijd contact met mij opnemen.

Veel foto-plezier,

Arjen Hartog (a.m.hartog@gmail.com)

Jaap van Klinken, olieverf op doek.

Is de hengst uitgerangeerd of houdt hij toezicht op zijn harem, die we niet zien?

Konikpaarden in Oranjezon

De nieuwjaarsbijeenkomst

Carlien Klootwijk-van Dis, Jaap van Klinken, Johan Antheunis-se, Theo Hendriks

Deze stond dit jaar in het teken van grote grazers in het natuurgebied Oranjezon nabij Vrouwenpolder. 32 leden hadden zich opgegeven en kwamen om 14:00 uur bij elkaar bij de ingang van het natuurgebied Oranjezon van Zeeuws Landschap. Het pleintje bij de ingang vult zich langzaam met IVN-ers. Het is bitterkoud, maar de zon laat zich zien. Dat het geen gewone excursie is kun je zien aan de manier waarop de mensen elkaar begroeten, knuffelen en elkaar veel te vertellen hebben, alsof ze familie van elkaar zijn. Om kwart voor twee begroet Carlien alle aanwezigen, informeert ons over de excursie en wat daarna komt.

Ze stelt ons ook Esther Linnartz van Free Nature voor, die ons veel gaat vertellen over de Konikpaarden. Tien jaar geleden zijn de eerste Konikpaarden in het Oranjezongebied uitgezet. Dat was het eerste jaar wennen om in een nieuw gebied het juiste voedsel te vinden. Maar na het eerste jaar konden ze geschikte grassen en planten eten. We starten onze wandeling en hebben de primeur, de nieuwe wildtunnel is onlangs in gebruik genomen. Een nieuwe doorgang, gemaakt van een grote rioolbuis, tussen twee afzonderlijke gebieden. De bodem van de buis is bedekt met een laag zand, zodat de dieren er veilig door kunnen lopen. Sinds enkele weken is hij in gebruik door o.a. de Konikpaarden. Links daarvan loopt een kudde en rechts ook een kudde Konikpaarden.

Esther vertelt over de nieuwe wildtunnel

In beide gebieden loopt een hengst met een harem en wat jongen. Deze haremgroepen zijn zeer trouw aan elkaar meestal voor het leven. Maar door deze doorgang van beide gebieden wordt het mogelijk dat er migratie ontstaat. En al na een week waren er sporen én video materiaal gezien van het gebruik van deze doorgang. We krijgen verder uitgebreide informatie over de Konikpaarden, maar zijn blij als we weer in beweging komen, want het stilstaan is niet prettig met de kou. Onderweg valt er nog veel te zien en te leren, zoals het analyseren van uitwerpselen. We stonden stil bij het soort gras en planten wat door deze paarden en door de grote runderen wordt genuttigd.

Duidelijk is dat beide soorten andere gewassen prevaleren maar ook duidelijk dat planten met gif of vieze smaak gemeden worden, wat duidelijk als voordeel voor deze plantensoort dient net zo als het feit dat sommige grassen graag gegeten worden om hun voortbestaan te optimaliseren. Met andere woorden ze hebben elkaar nodig. Er wordt nog wel eens veel gekletst bij een excursie, maar hier luistert men voorbeeldig wanneer Esther aan het woord is.

Dan staan we toch nog onverwacht oog in oog met de konikpaarden. Zij komen langzaam naderbij en zijn net zo respectvol als wij. Voorop de merries en daarachter de baas, de alpha-hengst. Esther karakteriseert hem heel treffend: de tennisleraar, ook wel de 'Beatle-hengst' met z'n lange manen.

De gids kon nu goed uitleggen hoe de hengst zich gedraagt in de harem. De jonge eenjarigen waren tot voor kort nog geduld maar vandaag was duidelijk hoe de hengst hier over dacht en op welke wijze hij dat duidelijk maakte. Wat gedraaf, getrap en gejaag zorgde ervoor dat het voor de hengst duidelijk was dat de jongelingen niet meer getolereerd werden.

Heel bijzonder is de plek waar een paar dode damherten voor aaseters neergelegd zijn. Na aanvragen van een vergunning was er toestemming om dode dieren op bepaalde plekken terug te geven aan de natuur. Niet met het doel naar kadavers te kijken maar meer naar het natuurlijke proces van kadaverfauna wat ontstaat bij het laten liggen van deze kadavers. Gelukkig is één ervan publiek toegankelijk.

Kadaverplek

Diverse maden, kevers, soms zeer zeldzaam of bijzonder, vossen, roofvogels en raven deden zich direct tegoed aan deze kadavers. Raven zijn ook zo bijzonder omdat raven hier op Walcheren niet of zelden voor kwamen. Het kadaver was van een hert omdat van de wet kadavers van paarden en runderen direct geruimd moeten worden. Met het project "Dood doet leven" willen natuurorganisaties

Een voorproefje van het avontuur in Oranjezon

de terugkeer van dode dieren én aaseters in de natuur. We staan erbij en zijn er wel even stil van!

We zijn een uur aan de 'safari' bezig en gaan terug. Op de valreep komen in de bocht op het pad de Konikpaarden tevoorschijn: wat een timing! We zien hoe de merries steeds bij elkaar gedreven worden door de 'beatle'-hengst. Op afstand daar achter lopen twee jonge hengsten, als ze iets te dichtbij de groep merries komen grijpt de 'beatle-hengst' en jaagt ze in draf weg. Er worden heel wat foto's genomen van deze kudde. Dit was de kers op de taart.

We lopen terug naar Uitspanning Oranjezon waar we heerlijk opwarmen met een drankje en warme hapjes. Daar gezellig bijgepraat met medeleerlingen van de IVN NGO en docenten Ineke en Ruud, waar we in juni 2023 ons diploma IVN NGO hebben gehaald. Deze gelegenheid biedt met netwerken weer verder perspectief om te gaan gidsen in de toekomst.

Een geslaagde start van het nieuwe jaar!

De lente ontwaakt: het gewoon sneeuwklokje

Irene Maréchal

Het is begin februari als ik een bezoekje breng aan de Mantelingen. In het bos ontwaakt langzaam de lente. Je voelt het, ruikt, hoort en ziet het. De vogels zingen voorzichtig één van hun eerste deuntjes en diverse plantjes steken hun kopje op. Zo ook het gewoon sneeuwklokje, een plantje dat het vertrek van de winter aangeeft en de komst van de lente aankondigt. Iets wat hij – zeker ook in de Mantelingen – eer aandoet.

Het sneeuwklokje; foto Irene Maréchal

Het gewoon sneeuwklokje (*Galanthus nivalis*) komt van oorsprong uit Zuid-Europa en is sinds de 18e eeuw veelal als stinzenplant aangeplant. Het is een echte winterbloei-er. Bij zachte winters tref je al vanaf eind december bloeiende sneeuwklokjes aan. Vroeg actieve insecten zoals bijen en hommels zijn dankbare bezoekers en halen bij de plant stuifmeel en wat nectar op. Mogelijk dat op die manier bevruchting plaatsvindt. In onze streken vermeerderd de plant zich echter voornamelijk door de opslag van voedsel in (zij)bolletjes.

Gewoon sneeuwklokje, schuin onderaanzicht; foto Irene Maréchal

Net zoals tulpen, lelies, narcissen, hyacinten en blauwe druifjes doen. Het gewoon sneeuwklokje is hier erg goed in waardoor deze makkelijk verwilderd zodat er hele tapijten met sneeuwklokjes ontstaan.

De Latijnse naam *Galanthus nivalis* is samengesteld uit de Oudgriekse woorden gala (melk) en anthos (bloem), nivalis betekent: in of bij de sneeuw groeiend of sneeuwwit.

Weetjes

- Galantamine, een stofje dat o.a. voorkomt in het gewoon sneeuwklokje (waarvan men denkt dat dit een vraatwerende functie heeft), wordt gebruikt bij de lichte tot matig ernstige stadia van de ziekte van Alzheimer. Bij patiënten die hier goed op reageren gaat het de achteruitgang van de cognitie (o.a. het geheugen) tegen. Vroeger werd het gewoon sneeuwklokje na het koken van de bol gebruikt voor het opwekken van braken en diarree. Waarschuwing: de plant is giftig.
- De bloembladeren lijken wit. Maar schijn bedriegt. In de bladcellen zitten luchtbelletjes die het licht weerkaatsten waardoor deze bladeren wit lijken.
- Bij het gewoon sneeuwklokje staat het cijfer 3 of een veelvoud hiervan centraal. De bloem heeft namelijk 6 bloemdekbladeren waarvan de buitenste 3 langer zijn dan de binnenste 3. Aan de buitenkant van de binnenste 3 bladeren zit een groene vlek dat mij altijd doet denken aan een hartje. En aan de binnenkant van deze bladeren zie je 6 groene strepen. En er zijn 6 meeldraden. (Om de beschrijving van de bloem compleet te maken, de bloem heeft 1 stamper en is dus tweeslachtig).

Het sneeuwklokje kent vele variëteiten die net iets van elkaar verschillen. Bijvoorbeeld in grootte, kleur en vorm van de bladeren en bloemen. Van een afstand lijken ze wellicht op elkaar, maar ze zijn zeker een nader onderzoekje waard.

Tapijt van sneeuwklokjes; foto Irene Maréchal

Rondje Ritthem: een plaats waar riet groeit

Foto's: Ina Slot, tekst: Angelique de Cock

De naam 'Ritthem' is afgeleid van het in 1247 reeds vermelde 'Riethem'. Aangezien de vele kreken in dit gebied waren begroeid met riet en de vroegere bewoners (de Friezen) het woord 'hem' gebruikten om een woonplaats aan te duiden betekent Ritthem of Riethem dus: een plaats waar riet groeit.

De vroegste vermelding in de bronnen van Ritthem gaat terug tot 1235. De karakteristieke overhellende toren van de kerk is het oudste deel van het gebouw en dateert uit de 14e eeuw. Het schip is van later datum: uit de 16e eeuw.

Overhellende toren van de kerk in Ritthem

Tussen Ritthem en Oost-Souburg lag ook de heerlijkheid Nieuwerwe, bestaande uit een kasteel, een kerk en enkele huizen. Aan de Welzinge, een water tussen Walcheren en de polder van Nieuw- en Sint Joosland, lag eertijds het gehucht met dezelfde naam. Ook Welzinge bezat een kerk met enkele huizen.

Door de schermutselingen tussen de Spanjaarden en de Geuzen hebben dorpen op Walcheren in de periode 1572-1574 veel te lijden gehad. Zo waren de kerken van Welzinge en Nieuwerwe onherstelbaar beschadigd en zouden ook nooit meer worden herbouwd.

Fort Rammekens

Halverwege de 16e eeuw werd Fort Rammekens gebouwd. Eerder Fort 'Zeeburg' genoemd.

Het fort werd gebouwd om de vaarweg naar Middelburg en Arnemuiden te beschermen. In de loop der jaren werd het bevolkt door Spanjaarden, Geuzen, soldaten van de Noordelijke Nederlanden en Engelsen.

In 1787 kreeg Rammekens een andere bestemming. Het fort werd verbouwd tot hospitaal voor zieke manschappen van op de rede liggende wachtende schepen van Oostindischevaarders die vanaf de rede van Rammekens vertrokken voor hun lange reis.

Ook Napoleon zag de strategische ligging in van het fort en liet de nodige aanpassingen verrichten. Bij de opheffing van de vestingwerken van Vlissingen in 1867 verloor ook Fort Rammekens zijn functie.

In Fort Rammekens voelen een aantal soorten vleermuizen zich nu prima thuis en op de muren groeien zeldzame muurplanten, zoals de gele muurbloem in het voorjaar en muurleeuwebek.

Ook het omliggende natuurgebied met bos, kreken en sluffer zijn een bezoekje waard.

Ritthemse kreek

IVN-wandeling in het Veerse bos

Theo Hendriks

Het is nog hoog zomer als Christien een excursie gepland heeft in het Veerse bos. Het was best al weer een tijd geleden dat het Veerse bos tot de mogelijkheden behoorde. Christien heeft de handschoenen opgepakt en een mooie wandeling uitgezet. Er waren naast wat leden van de IVN ook wat toeristen van de natuurcamping aangesloten. Christien legt uit hoe het Veerse bos is ontstaan. Het bos en de Veerse krekens zijn het gevolg van de inundatie van Walcheren aan het einde van de tweede wereldoorlog. De toen gevormde diepe getijdengeulen en het daarna aangeplante bos hebben zich ontwikkeld tot een prachtig wandelgebied.

Vervolgens komen wij bij een klein gebouw wat bekend staat als museum maar niet meer als zodanig in gebruik. Hier bij dit gebouw staat veel Klein Glaskruid. De plant dankt zijn naam aan het feit dat het vroeger werd gebruikt om glas en metaal te poetsen. De plant is om die reden ook wel gekweekt.

Klein glaskruid

Een ander bijzonder plantje wat wij langs een pad aantroffen was het geel nagelkruid. Het bijzondere van dit plantje is de verspreiding. De naam 'Nagelkruid' is n.l. gebaseerd op de nagelvormige weerhaakjes van de vruchten, die zich gemakkelijk aan de vacht van dieren hechten. Dit draagt bij aan de verspreiding van de soort.

Het geel nagelkruid met de bloem linksboven en de nagels rechtsonder; (bron: waarneming.nl; Wilfried Van Heddegem CC-BY-NC)

Natuurlijk komen wij ook bramen tegen. Wat mij opviel is dat er bramenstruiken waren waar de vrucht van licht groen direct blauw wordt en de vruchten zijn ook erg dof. Natuurlijk kon Christien ons vertellen dat dit de Dauwbraam is. Later zag ik een TV programma waar uitgelegd werd dat er heel veel soorten zijn. Dit verdient nog wat meer studie van mijn zijde.

Bij het bespreken van de diverse gallen, die veroorzaakt/gemaakt worden door insecten, werd ons gewezen op de mooie "Wilgenroos" veroorzaakt door een Galmung. En ja hoor nog even wandelen kwamen wij er meerdere tegen.

Bij het rondkijken om nog meer wilgenroosjes te vinden viel ons oog op de Aardbeiklaver. Persoonlijk vind ik klaver best wel een mooi plantje, maar niet in mijn grasveldje hoor. Helaas maar weinig in bloei.

Christien vertelde over de soorten bomen en hoe sommige soorten communiceren via de schimmels in de grond. Boomsoorten zijn goed te herkennen aan hun blad en hoe dit blad gegroepeerd staat zoals bij de Iep.

Er was zoveel moois te zien en zoveel te ervaren. Ik heb het maar beperkt tot deze zaken. En mijn dank gaat uit naar de gids die ons heeft rondgeleid. Een heel fijne ochtend.

Jaaroverzicht activiteiten Walcheren 2024

Beste leden van IVN Walcheren,

Ook dit jaar zijn we er weer in geslaagd om een gevarieerd programma aan te bieden van natuur-wandelingen en -activiteiten op het mooie Walcheren.

Een groot deel van het aanbod is met medewerking van andere organisaties en partijen zoals de beheerders van de buitenplaatsen Ter Hooze, Het Moesbosch en Overduin maar ook Staatsbosbeheer, de gemeente Middelburg, Het Polderhuis, de theetuin 't Lökkertje in Nieuw en Sint Joosland en anderen.

In deze Op de Hoogte kunt u wat meer lezen over alle activiteiten die op het programma staan.

Daarnaast is het de bedoeling van het bestuur om ook een aantal (mini)- cursussen/ excursies te organiseren dit jaar, waarover later meer bericht zal worden. Dus houdt u altijd de website en andere PR-kanalen in de gaten voor de laatste informatie.

Ik wil graag bij deze alle gidsen en alle anderen bedanken die hebben bijgedragen aan het uitwerken, publiceren en mogelijk maken van het programma en iedereen een mooi en natuurlijk seizoen toewensen.

Heleen

<u>Datum</u>	<u>Excursie/activiteit</u>	<u>Tijdstip</u>	<u>Thema/opmerking</u>
<u>APRIL</u>			
zondag 7 april	Nollebos	10:30	Stinzenwandeling
zaterdag 13 april	Park Toorenvliedt	14:00	Lente!
zaterdag 20 april	Ter Hooze	06:00	Vroeg uit de veren (vogelexcursie)
zondag 21 april	Moesbosch	10:30	Rondleiding buitenplaats Moesbosch
woensdag 24 april	Veerse Bos	19:00	Natuur-foto-wandeltocht
<u>MEI</u>			
zaterdag 4 mei	Park Toorenvliedt	06:00	Vroeg uit de veren (vogelexcursie)
zaterdag 11 mei	Ter Hooze	06:00	Vroeg uit de veren (vogelexcursie)
zaterdag 11 mei	Polderhuis Westkapelle	10:00	Geheimen van het Getij
zondag 12 mei	Nollebos	10:30	Vogels in het Nollebos
zaterdag 18 mei	Park Toorenvliedt	14:00	In mei...
dinsdag 28 mei	Oranjebos	14:00	Natuur en een vleugje Oranjecultuur
<u>JUNI</u>			
zaterdag 1 juni	Oranjebos	14:00	Natuur en een vleugje Oranjecultuur
dinsdag 4 juni	Middelburg	14:00	Rondleiding begraafplaats
woensdag 12 juni	Schotsman	14:00	De orchideeën van de Schotsman
zaterdag 15 juni	Slootjesdagen		
woensdag 19 juni	Nieuw en Sint Joosland	19:00	I.s.m. theetuin 't Lökkertje
zaterdag 22 juni	Polderhuis Westkapelle	19:30	De geheimen van het Getij
zondag 23 juni	Park Toorenvliedt	14:00	Op zoek naar dieren en diersporen
woensdag 26 juni	Middelburg	19:00	De kademuren van Middelburg
zondag 30 juni	Nollebos	10:30	Zomer in de lucht
<u>JULI</u>			
woensdag 10 juli	Veerse Bos	19:00	Natuur-wandelexcursie
woensdag 17 juli	Veerse Bos	19:00	Natuur-foto-wandeltocht
zaterdag 20 juli	Polderhuis Westkapelle	19:30	Geheimen van het Getij
woensdag 24 juli	Veerse Bos	19:00	Natuur-foto-wandeltocht
zaterdag 27 juli	Park Toorenvliedt	14:00	Zomers genieten!
woensdag 31 juli	Veerse Bos	19:00	Natuur-wandelexcursie

<u>Datum</u>	<u>Excursie/activiteit</u>	<u>Tijdstip</u>	<u>Thema/opmerking</u>
<u>AUGUSTUS</u>			
woensdag 7 augustus	Veerse Bos	19:00	Natuurwandel-excursie
woensdag 7 augustus	Polderhuis Westkapelle	10:00	kinderactiviteit rondom de Beach Clean-up
woensdag 14 augustus	Veerse Bos	19:00	Natuurwandel-excursie
zaterdag 24 augustus	Ter Hooge	10:00	Zomer in Ter Hooge
zaterdag 31 augustus	Polderhuis Westkapelle	19:00	Geheimen van het Getij
<u>SEPTEMBER</u>			
zondag 1 september	Nollebos	10:30	Herfst komt eraan
zaterdag 7 september	Nieuw en Sint Joosland	14:00	I.s.m. theetuin 't Lokkertje
woensdag 18 september	Middelburg	14:00	Rondleiding begraafplaats
zaterdag 21 september	Polderhuis Westkapelle	10:00	Geheimen van het Getij
<u>OKTOBER</u>			
zondag 6 oktober	Nollebos	10:30	Herfstwandeling
woensdag 9 oktober	Oranjobos	14:00	Natuur en een vleugje Oranjecultuur
zaterdag 12 oktober	Oranjobos	14:00	Natuur en een vleugje Oranjecultuur
zondag 13 oktober	Park Toorenvliedt	14:00	Waarom verkleurt een blad?
zaterdag 19 oktober	Ter Hooge	10:00	Herfstwandeling met paddenstoelen
zaterdag 26 oktober	Polderhuis Westkapelle	20:00	Geheimen van het Getij / N8vdN8
<u>NOVEMBER</u>			
zaterdag 2 november	Park Toorenvliedt	14:00	Walcheren bevrijd
<u>DECEMBER</u>			
zaterdag 28 december	Ter Hooge	14:00	Verrassende winterwandeling

De excursies van Rammekenshoek zullen nog later worden toegevoegd. Kijk voor de laatste stand van zaken op ivnwalcheren.nl

Inhoud

Algemeen

- 2 Redactioneel
Bij de voorpagina
Aan de editie werkten mee
Colofon
- 3 Bestuur en Werkgroepen
Redacteur gezocht voor ons blad
Vertrouwenscontactpersoon bij IVN

Activiteiten

- 4 Rondleiding Rammekenshoek

Excursies 2024 "Natuur en een vleugje
Oranjecultuur"
- 5 Rondleiding buitenplaats Moesbosch
Wandelingen 2024 in het Veerse Bos
- 6 Excursies 2024 Nollebos/Westduin
- 7 Excursies 2024 Ter Hooge
- 8 Rondleidingen op de begraafplaats van Middelburg
Geheimen van het getij
- 9 Excursie "De kademuren van Middelburg"
Activiteit van Theetuin 't Lökkertje, doe je mee?
- 10 Excursies 2024 in Park Toorenvliedt

Artikelen en ander nieuws

- 11 Fotowerkgroep
- 12 De nieuwjaarsbijeenkomst
- 14 De lente ontwaakt: het gewoon sneeuwkllokje
- 15 Rondje Ritthem: een plaats waar riet groeit
- 16 IVN-wandeling in het Veerse bos
- 18 Jaaroverzicht activiteiten Walcheren 2024

Bosanemoon; foto gemaakt door Arjen Hartog